

SZÖVEG –
HORVÁTH PÁL filozófus

SOROZAT –
LÉTKÉRDÉS

IRGALOM, KÖNYÖRÜLET, SZERETET

„A világban a megbocsátás a jele annak, hogy jelen van a bűnnél erősebb szeretet. Továbbá ez a megbocsátás a megbékélésnek is feltétele, márpedig nemcsak az ember és az Isten kapcsolatában, hanem az emberek egymás közötti viszonyaiban is.”
(II. János Pál)

♦ Három és fél évtizede, hogy II. János Pál pápa közreadta *Irgalomban gazdag Isten (Dives in misericordia)* kezdetű körlevelét, most pedig a katolikus egyház által meghirdetett Irgalom évében járunk. Ez utóbbi alkalom arra, hogy elgondolkozzunk, mit is jelent Isten irgalmassága, és miért korunk jele, hogy az egyház éppen erre hívja fel a figyelmünket, erre emlékezteti azt a világot, amely lassan belevész az Isten-felejtés homályába, ezért hétköznapi irgalmatlanságai közepette mit sem tud kezdeni ezzel a sokak szemében érzélgősnek tűnő, vagy éppen homályos, tisztázatlan tartalmú fogalommal.

Az isteni irgalom megtapasztalása mélyen átélt élménye volt már az Ószövetség népének is, az Egyház hagyománya pedig két évezrede tekinti a történelemben lépten-nyomon megtapasztalt irgalmasságot a felénk forduló, szerető és gondviselő Isten megmutatkozásának. Hitünk lényege, hogy tudjuk, hisszük: Isten maga a szeretet. Ennek a belőle kiáradó önzetlen szeretetnek mi, a saját képmására alkotott emberi teremtmények vagyunk a tárgyai: ez a felénk forduló, soha nem személyválogató szeretet hozzánk és nekünk szól, és viszontszeretetre hív bennünket. Ám Isten szeretete nem érzelem vagy hangulat, hanem cselekvés, amely a velünk, és csak velünk, emberekkel szembeni igazságosságában és irgalmában egyszerre ölt testet. Igazságosság és irgalom – látszólag két összeférhetetlen dolog. Az isteni igazságosság a bűn könyörtelen elvetését jelenti, az irgalmasság viszont nem más, mint a bűnétől szabadulni akaró, a bűnétől Isten által eloldott emberhez való odahajlás, a megbocsátás aktusa. Az irgalmas Isten nem elfelejtí büneinket, és nem osztogat nagyvonalúan akarataink és megbánásunk ellenére amnesztiát sem. Büneinket nem teszi meg nem történtté, de nem hánytorgatja fel, hanem esélyt ad arra, hogy mi, emberek, megbánva vétkeinket, tiszta lappal kezdjük újra.

És éppen ebben van az egyszerre igazságos és irgalmas Isten titka:

az a mindent átjáró, feltétlen szeretet, amely nem azonosít minket

a bűneinkkel, gyengeségeinkkel, gyarlóságainkkal.

Hindu asszony rizst oszt koldusoknak a Kumh Mela zarándoklaton. Pakisztán, Allahabad, 2001.

Irgalmas szeretetével a bűnt elvetve a bűnöst felkarolja. Lehajol azokhoz, akik ezt nem érdemlik, akik elesettek, gyengék, bukottak, mert tudja, hogy a bűn igazságos ítéletet, a bűnös azonban irgalmat érdemel. Irgalmassága örök esélyt kínál az embernek arra, hogy éljen a neki minduntalan felkínált szeretettel. Isten irgalma állandó készség arra, hogy kegyelmi adományával halmozza el azt, aki érdemmel vagy érdemtelenül, de tiszta szívvel, bűnét letéve, szabadon kéri azt.

De ez a mindent felülmúló szeretet nemcsak irgalmas és igazságos, hanem könyörületes is, amikor nem vétkeink vagy érdemeink szerint, hanem a részvét szeretetével ad támaszt és vigasztalást életünk bajaiban. Ezzel arra tanít, hogy mi, emberek is így tegyünk egymással a szolidáris szeretet nevében. Ebből is kitűnik: az irgalom és a könyörület egyaránt a szeretetből fakad, de nem azonos egymással. Az irgalom Istennél, de az ember világában is a megbocsátás tette, ahogy Jézus példabeszédében az atya bánik tékozló, de hazatérő fiával. A könyörület vezérelve viszont az együttérzés, a részvét, az, ahogy a szamaritanus bánik a rablók által véresre vert sebesülttel.

Az irgalmasság és a könyörületeség nem egyedül Isten ügye, az embernek is törekednie kell a maga kis világában az irgalom és a könyörület cselekedeteire, hiszen ezek a felebaráti szeretet tettei. II. János Pál szavai szerint „az egyháznak és a világnak szüksége van az irgalomra, amelyben testet ölt a szeretet, amely erősebb a bűnnél és mindenfajta rossznál, amely az embert földi élete során

behálózza.” Korunkban ez különösen is sürgető, ha elfogadjuk Ferenc pápa diagnózisát, aki szerint „szomorú dolog látni, hogy kultúránkban milyen gyors ütemben halványul el a megbocsátás”. Másképpen, a profán világ szavaival: az emberek konfliktuskezelő képessége az, ami eltűnőben van világunkból.

Nemcsak a megbocsátás, hanem a büntudat, a lelkiismeret is kiveszőben van. Viszonylagossá tesszük, mi a jó és a rossz, mi a bűn és mi az erény, a végeredmény pedig az, hogy egyre inkább irgalmatlan és szeretetlen a világ körülöttünk, amelyben kis és nagy dolgainkban, a politikában, a gazdaságban, de akár a szerelemben, a családban sem kérünk és nem is nyerünk bocsánatot. A megmaradt könyörületeség, a részvét gyakorlása is inkább csak nyűg és teher, az elesetteknek odavetett alamizsna, képmutató jótékonykodás. Pedig érdemes volna szembefordulnunk azzal a hitefogyott, csak az önzésre, a szerzésre, az élvezetek hajszolására és a mának élésre biztató világgal, amelyben egyre kevesebb hely jut a szeretetnek, az irgalomnak, a könyörületesnek. Legalább egy próbát megérne, hogy az égi irgalmasság földi másaként mi is próbáljunk a cselekvő szeretet nevében viszonyulni egymáshoz: nem ítélünk, és nem mérlegelünk, hanem tesszük azt, amit a könyörületeség kínál és megenged. Aki igazságosan és irgalmasan tud szeretni, aki könyörülettel fordul a többiek felé, az a maga emberségét és szabadságát építi, és híven szolgálja itt és most embertársai érdekét, Isten tervét és akaratát. ♦

